

NYT om § 3 og § 4

marts 1994

126. Underretning af klageberettigede

En amtskommune anmodede Skov- og Naturstyrelsen om en vejledende udtalelse om omfanget af amtskommunens forpligtelse til at underrette klageberettigede om afgørelser efter naturbeskyttelsesloven. Baggrunden for henvendelsen var, at nogle interesseorganisationer havde anmodet om generelt at modtage underretning om afgørelser efter naturbeskyttelsesloven inden for disse foreningers geografiske områder.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte i den anledning bl.a. følgende:

"I bestemmelsen om underretning af klageberettigede i en række af de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af naturbeskyttelsesloven, fremgår det enslydende af den pågældende bestemmelses stk. 1, nr. 6, at amtsrådet skal foretage skriftlig underretning om afgørelser til lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen, og som har anmodet om underretning. Denne regel om underretning findes i bekendtgørelserne om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger, om bygge- og beskyttelseslinier, om opsætning af mindre oplysningskilte samt reklamer på idræts

anlæg i det åbne land og i bekendtgørelsen om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Skov- og Naturstyrelsen er af den opfattelse, at det må anses for utvivlsomt, at såvel Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteer som Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger efter deres formål har en sådan væsentlig interesse i alle eller visse afgørelser, der træffes efter naturbeskyttelsesloven, at de må anses for at være klageberettigede, jf. naturbeskyttelseslovens § 86, nr. 4.

Såfremt disse lokale foreninger anmoder om underretning, følger det af stk. 1, nr. 6, i de ovenfor refererede bestemmelser, at amtskommunen har pligt til at give disse foreninger generel underretning om den pågældende type af afgørelser under forudsætning af, at lokalforeningerne efter deres formål har en væsentlig interesse i denne type afgørelser.

I denne forbindelse bemærkes, at det forhold, at Danmarks Naturfredningsforenings hovedforening som hidtil indtager en særstilling som selvstændigt klageberettiget, ikke indebærer nogen begrænsning i amtskommunens forpligtelser til at underrette denne forenings lokalkomiteer, såfremt de anmoder om det.

Danmarks Naturfredningsforening har til formål at varetage naturbeskyttelsesinteresser i bred forstand. Foreningens lokalkomiteer vil derfor være berettiget til at modtage underretning om alle typer af afgørelser efter naturbeskyttelsesloven. Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger må ligeledes antages generelt at have en væsentlig interesse i hovedparten af de afgørelser, der træffes efter loven. Det gælder dog ikke afgørelser om oplysnings-skilte og reklamer.

Amtskommunen er kun forpligtet til at underrette én lokalafdeling af den pågældende organisation, hvis flere lokalafdelinger dækker det samme geografiske område.

I øvrigt er det Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt, at spørgsmålet om underretning af lokale foreninger og lignende tages op til drøftelse i det regionale grønne råd, således at der kan tilrettelægges en for alle parter hensigtsmæssig ordning i amtskommunen."

(Skr. af 27/1-1993, j.nr. SN 00619-0011)

127. Beskyttelsen af sten- og jorddiger

En interesseorganisation anmodede Skov- og Naturstyrelsen om en udtalelse om rækkevidden af naturbeskyttelseslovens § 4 om generel beskyttelse af sten- og jorddiger og lignende.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte i den anledning følgende:

"I henhold til lovens § 4 må der ikke foretages ændringer af tilstanden af sten- og jorddiger og lignende, medmindre der er meddelt dispensation hertil, jfr. lovens § 65, stk. 3.

Indledningsvis bemærkes, at en udtømmende opregning af, hvad der er omfattet af bestemmelsen næppe er mulig. Det afgørende er ikke blot foranstaltningens karakter, men navnlig den virkning, den har for et sten- eller jorddige - om den "ændrer" dette og dermed ændrer digets tilstand.

Bestemmelsen i § 4 omfatter i princippet alle ændringer, idet bestemmelsen er udformet som en forbudsbestemmelse i lighed med bestemmelserne af tilsvarende karakter i lovens § 3. Det må dog antages, at der normalt skal være tale om ændringer, der har en vis varig karakter.

Ændringens væsentlighed er af betydning, når det skal afgøres, om der kan dispenseres. Uanset dette er der dog en nedre grænse for, hvad der kræver dispensation. Foranstaltninger kan være af så underordnet betydning for et diges beskyttelse, at de kan iværksættes uden dispensation. I denne henseende vil der blive administreret i overensstemmelse med den hidtidige praksis vedrørende de beskyttede naturtyper, således som den blandt andet er beskrevet i de cirkulærer m.v., der i sin tid blev udstedt i forbindelse med reglerne i den tidligere lov.

Som § 4 er formuleret samt i overensstemmelse med den hidtidige praksis vedrørende beskyttede naturtyper, er ikke kun direkte fysiske indgreb omfattet af begrebet ændring af tilstanden. Dette skyldes, at man læg-

ger afgørende vægt på, om den pågældende foranstaltning medfører en ændring af tilstanden af beskyttelsesobjektet.

Begrebet tilstandsændring i relation til henholdsvis § 3 og § 4 kan, bortset fra hvad der fremgår af ovennævnte generelle betragtninger, ikke umiddelbart afgrænses på helt samme måde. I bemærkningerne til lovforslaget lægges der bl.a. vægt på, at digerne er vigtige levesteder og spredningskorridorer for vilde dyr og planter i det intensivt dyrkede agerland. På den anden side tilkendegives det også i bemærkningerne, at bestemmelsen må administreres med skønsomhed, idet det væsentlige er at undgå, at digerne nedlægges. Hovedsynspunktet er derfor det, at alene indgreb, der påvirker selve digets tilstand forudsætter en dispensation.

På baggrund af disse betragtninger er det Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at beskyttelsen af diger først og fremmest betyder, at det kræver en dispensation at nedlægge dige eller dele af dige, herunder ved digegennembrud f. eks. til transport af landbrugsmaskiner.

Sædvanlig vedligeholdelse og pleje af diger kræver derimod, jfr. bemærkningerne til lovforslaget, ikke nogen dispensation fra § 4. Ved vurderingen af, hvilke arbejder der kan anses for at være sædvanlige vedligeholdelsesarbejder, bør der tages udgangspunkt i at vedligeholdelse og pleje har til formål at forbedre eller fastholde digets tilstand.

Reparationer og mindre omsætninger af dele af stendiger vil således ikke kræve en dispensation, hvorimod en fuldstændig omsætning af et stendige ikke kan betragtes som sædvanlig vedligeholdelse, og dette forudsætter derfor en dispensation fra § 4.

Normalt indebærer § 4 endvidere ikke et forbud mod at foretage indgreb i trævækst på diger, medmindre indgrebene foretages på en sådan måde, at selve diget herved beskadiges eller ødelægges på kortere eller lidt længere sigt. Det vil således være tilladt uden dispensation at beskære hele eller dele af trævæksten på et dige ved at sætte træerne på rod. Omvendt vil det kunne kræve en dispensation at fjerne trævæksten med rodnet, hvis et sådant indgreb medfører beskadigelse eller nedbrydning af diget. En sådan fjernelse af trævæksten vil heller ikke kunne betragtes som sædvanlig vedligeholdelse. Ud fra tilsvarende betragtninger kan en fuldstændig eller meget omfattende afskrælning af urtevegetationen på et dige ligeledes kræve dispensation.

Sprøjtning eller anden brug af bekæmpelsesmidler i væsentligt omfang på et dige indebærer en beskadigelse eller nedbrydning af diget og kræver dispensation fra § 4.

Sprøjtning af diger kan i øvrigt i overensstemmelse med de almindelige principper om adgangen til fortsættelse af den hidtidige drift af beskyttede naturtyper ske uden dispensation i det omfang, det hidtil er foretaget på et dige.

Styrelsen finder derimod ikke, at sprøjtning på tilstødende landbrugsarealer, som kan betyde en indirekte tilførsel af bekæmpelsesmidler til diget, er omfattet af lovens § 4.

Hvis et dige er blevet ulovligt fjernet, vil der i forbindelse med et påbud om reetablering af diget efter omstændighederne kunne stilles krav til digets konstruktion, f. eks. i relation til det tidligere diges materialer. Da selve trævæksten på diger, jfr. ovenstående, ikke er beskyttet, kan der som udgangspunkt ikke stilles krav om genplantning af træer, medmindre trævæksten helt undtagelsesvis er af afgørende betydning for digets opretholdelse.

Hvis der derimod er tale om en situation, hvor der forudgående ansøges om dispensation fra § 4 til hel eller delvis fjernelse af et dige, vil det efter styrelsens opfattelse kunne stilles som vilkår for en dispensation, at der skal etableres et tilsvarende dige et andet sted på ejendommen, eller at der i stedet etableres et levende hegn. Det afgørende er, at ansøgeren i denne situation har en valgmulighed, således at denne i stedet for at opfylde vilkårene kan vælge ikke at udnytte dispensationen. Der skal dog være proportionalitet mellem dispensation og vilkår, så der er en reel valgsituation.

Det skal understreges, at den endelige afgørelse af spørgsmålet om hvilke vilkår, der lovligt kan stilles i forbindelse med påbud om lovliggørelse og dispensationer, henhører under domstolene."

(Skr. af 3/2-1993, j.nr. SN 0061/9-0020).

---

128. Vedrørende forsvarrets anvendelse af skyde- og øvelsesterræn

---

Forsvarsministeriet har tiltrådt følgende retningslinier for forsvarrets anvendelse af skyde- og øvelsesterræn i relation til de generelle bestemmelser om beskyttelse af naturtyper m.v. i naturbeskyttelseslovens § 3-4:

1. Naturbeskyttelseslovens bestemmelser i §§ 3-4 om generel beskyttelse af naturtyper m.v. Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 indeholder bestemmelser om en generel beskyttelsesordning for naturtyper m.v.

Med bestemmelserne i lovens § 3 er der sket en styrkelse af den generelle beskyttelse i forhold til den hidtidige ordning efter naturfredningsloven.

Beskyttelsesordningen efter lovens § 3 er udvidet således, at ferske enge og overdrev er inddraget under ordningen. Bestemmelsen indeholder nu regler om generel beskyttelse af søer og vandløb samt af heder, moser og lign., strandenge og strandsumpe samt ferske enge og overdrev.

For at udvide og samtidig forenkle beskyttelsesordningen er de hidtidige størrelsesgrænser nedsat og fastsat til en fælles mindstegrænse på 2500 m² i sammenhængende areal for alle de beskyttede naturtyper bortset fra søer.

Der er endvidere sket en styrkelse af beskyttelsen af søer, idet størrelsesgrænsen for søer er nedsat fra 500 m² til 100 m². De beskyttede vandløb er som

hidtil de vandløb, der er udpeget som beskyttede.

Søer, der mindre end 100 m², er i overensstemmelse med de hidtidige principper beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis det samlede område er på 2500 m² og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb.

Små biotoper, der er mindre end 2500 m² er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover, jfr. mosaikbestemmelserne i lovens § 3, stk. 2 og 3.

I medfør af lovens §§ 5-6 er der udstedt bekendtgørelse nr. 572 af 26. juni 1992 om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger m.v. (naturtypebekendtgørelsen), der fastlægger den nærmere afgrænsning af de beskyttede naturtyper samt fastsætter de nærmere regler for amtsrådenes administration af ordningen.

Lovens § 4 indeholder en generel beskyttelse af sten- og jorddiger og lignende. Bestemmelsen er ny i forhold til den tidligere naturfredningslov.

Den ovennævnte bekendtgørelse begrænser beskyttelsesordningen til kun at omfatte sten- og jorddiger, der i Kort- og Matrikelstyrelsens kortværk Danmark (1:25.000) er optegnet på kortbladet for det pågældende område i den senest reviderede udgave forud for den 1. juli 1992.

Den generelle beskyttelse af sten- og jorddiger agtes senere afløst af en konkret udpegning af de sten- og jorddiger, der skal være omfattet af beskyttelsesordningen.

Der henvises i øvrigt til side 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens vejledning fra 1993 om naturbeskyttelsesloven.

2. Forsvarets anvendelse af arealer omfattet af lovens §§ 3-4 til skyde- og øvelsesterræn

Som efter de hidtil gældende regler er naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtidig militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens §§ 3-4 og § 65, stk. 3.

Vedrørende forsvarsmæssig benyttelse kan der i øvrigt opstilles følgende retningslinier:

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelses-intentitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens §§ 3-4 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor

hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozning, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også omplacering af de enkelte aktivitetselementer indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bæltekøretøjer. Variationer i aktiviteten f.eks. i koncentration af bæltepor indenfor de mest benyttede arealer må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bæltekøretøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer, at hidtidig land-

brugsmæssig udnyttelse kan fortsætte uden tilladelse, mens f.eks. anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter naturbeskyttelsesloven.

Tvivlstilfælde

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl om, der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 f i vejledningen om naturbeskyttelsesloven.

Forvaltningsplaner

I en række tilfælde vil det være hensigtsmæssigt, at der udarbejdes en forvaltningsplan for det pågældende militære øvelsesområde, f.eks. i form af en driftsplan. Herved vil man ofte kunne skabe de bedste rammer for den militære anvendelse samtidig med, at der tages hensyn til plante- og dyrelivet. Samtidig vil en forvaltningsplan være et egnet grundlag for en stillingtagen til eventuelle ønsker om dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

(Skr. af 24/1-1994, j.nr. SN 0061/9-0017)

---

129. Beskyttelse af temporære søer

En amtskommune anmodede Skov- og Naturstyrelsen om en udtalelse om omfanget af beskyttelsen af temporære søer efter § 3.

I den anledning udtalte styrelsen bl.a. følgende:

"I bemærkningerne til forslaget til naturbeskyttelsesloven (Folketingstidende 1991-92 A sp. 1315 ff) er der angivet følgende om temporære søer i afsnittet om definition af naturtyperne: "Temporære søer, der kun er vandfyldte en del af året, typisk fra vinterperioden til hen i sommermånederne maj-juni, hvor de tørrer ud, er omfattet af beskyttelsesbestemmelserne under forudsætning af, at de ikke har indgået i omdrift og i øvrigt udgør en integreret del af et eng- og småbiotopområde, der i øvrigt opfylder størrelseskriteriet."

Det angivne fra lovforslagets bemærkninger er gentaget i vejledningen om naturbeskyttelsesloven og vejledningen om registrering af beskyttede naturtyper.

Fra de ovennævnte bemærkninger til lovforslaget må det modsætningsvist sluttes, at arealer med "temporære søer" under opdyrkning, og vandfyldte lavninger i arealer, der indgår i omdrift, ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, selv om lavningerne er på over 100 m².

Herudover følger det af lovens § 3, stk. 2, at hvis sådanne lavninger opfylder definitionen på en af de øvrige beskyttede naturtyper og udgør et areal på mindst 2500 m² er arealet omfattet af beskyttelsesordningen.

Endvidere bemærkes til det tidligere indryk nr. 51 i § 43-NYT om en sø med delvis temporær karakter, at den refererede sag ikke drejede sig om en temporær sø således som en sådan er defineret i de citerede bemærkninger fra lovforslaget, men om en sø, som kun undtagelsesvis tør-

rede ud om sommeren. I en sådan situation er det, jf. bemærkningerne i det nu ophævede vådområdecirkulære fra 1978, ikke afgørende for om et givet område kan kaldes en sø, at der findes en åben ubevokset vandoverflade, men derimod om vegetationen består af vand- og sumpplanter. Dette vil også fortsat være gældende efter naturbeskyttelseslovens ikrafttræden.

Hvor grænsen i øvrigt går mellem temporære søer og andre søer er det næppe muligt at angive præcist, men det må formentlig ntages, at den omstændighed, at en sø (der normalt kun er vandfyldt en del af året) undtagelsesvis er vandfyldt hele året, ikke medfører, at søen henregnes til søer, der ikke er temporære."

(Skr. af 25/2-1994, j.nr. SN 0061/9-002).

NYT *om § 3 og § 4*